

॥ అరుణ ప్రశ్నః ॥

(శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే ప్రథమః ప్రపాఠకః)

ఓం భ॒ద్రం కర్ణే॑భిశ్శృణు॒యామ॑ దేవాః । భ॒ద్రం ప॑శ్యేమా॒క్షభి॒ర్యజ॑త్రాః ।
స్థి॒రైరఙ్గై᳚స్తుష్టు॒వాగ్ంస॑స్త॒నూభిః॑ । వ్యశే॑మ దే॒వహి॑తం॒ యదాయుః॑ ।
స్వ॒స్తి న॒ ఇన్ద్రో॑ వృ॒ద్ధశ్ర॑వాః । స్వ॒స్తి నః॑ పూ॒షా వి॒శ్వవే॑దాః ।
స్వ॒స్తి న॒స్తార్క్ష్యో॒ అరి॑ష్టనేమిః । స్వ॒స్తి నో॒ బృహ॒స్పతి॑ర్దధాతు ॥
ఓం శాన్తి॒ః శాన్తి॒ః శాన్తి॑ః ॥
ఓం భ॒ద్రం కర్ణే॑భిశ్శృణు॒యామ॑ దేవాః । భ॒ద్రం ప॑శ్యేమా॒క్షభి॒ర్యజ॑త్రాః ।
స్థి॒రైరఙ్గై᳚స్తుష్టు॒వాగ్ంస॑స్త॒నూభిః॑ । వ్యశే॑మ దే॒వహి॑తం॒ యదాయుః॑ ।
స్వ॒స్తి న॒ ఇన్ద్రో॑ వృ॒ద్ధశ్ర॑వాః । స్వ॒స్తి నః॑ పూ॒షా వి॒శ్వవే॑దాః ।
స్వ॒స్తి న॒స్తార్క్ష్యో॒ అరి॑ష్టనేమిః । స్వ॒స్తి నో॒ బృహ॒స్పతి॑ర్దధాతు ।
ఆప॑మాపామ॒పస్సర్వాః᳚ । అ॒స్మాద॒స్మాది॒తో॑ఽముతః॑ ॥ ౧ ॥
అ॒గ్నిర్వా॒యుశ్చ సూర్య॑శ్చ । స॒హ స॑ఞ్చరస్కర॒ర్ధియా॑ । వా॒య్వశ్వా॑
రశ్మిప॑తయః । మరీ᳚చ్యాత్మానో॒ అద్రు॑హః । దే॒వీర్భు॑వన॒సూవ॑రీః ।
పు॒త్ర॒వ॒త్వాయ॑ మే సుత । మహా॑నామ్నీర్మ॒హామా॒నాః । మ॒హ॒సో
మ॑హస॒స్స్వః॑ । దే॒వీః ప॑ర్జన్య॒సూవ॑రీః । పు॒త్ర॒వ॒త్వాయ॑ మే సుత ॥ ౨ ॥
అ॒పాశ్న్యు॑ష్ణిమ॒పా రక్షః॑ । అ॒పాశ్న్యు॑ష్ణిమ॒పారఘ॑మ్ । అపా᳚ఘ్రామప॑
చావ॒ర్తిమ్ । అప॑దే॒వీరి॒తో హి॑త । వజ్రం॑ దే॒వీర॑జీతాగ్ంశ్చ । భువ॑నం
దేవ॒సూవ॑రీః । ఆ॒ది॒త్యానది॑తిం దే॒వీమ్ । యోని॑నోర్ధ్వము॒దీష॑త ।
శి॒వాన॒శ్శన్త॑మా భవన్తు । ది॒వ్యా ఆప॒ ఓష॑ధయః । సు॒మృ॒డీకా॒ సర॑స్వతి ।

మా తే వ్యోమ సందృశి ॥ ౩ ॥
స్మృతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమ్ । అనుమానశ్చతుష్టయమ్ ।
ఏతైరాదిత్యమణ్డలమ్ । సర్వైరేవ విధాస్యతే । సూర్యో మరీచిమాదత్తే ।
సర్వస్మాద్భువనాదధి । తస్యాః పాకవిశేషేణ । స్మృతం కాలవిశేషణమ్ ।
నదీవ ప్రభవాత్కాచిత్ । అక్షయ్యాత్స్యన్దతే యథా ॥ ౪ ॥
తాం నద్యోఽభిసమాయన్తి । సోరుస్సతీ న నివర్తతే ।
ఏవం నానాసముత్థానాః । కాలాస్సంవత్సరగ్ం శ్రితాః ।
అణుశశ్చ మహశశ్చ । సర్వే సమవయన్త్రితమ్ । సతైస్సర్వైస్సమావిష్టః ।
ఊరుస్సన్న నివర్తతే । అధిసంవత్సరం విద్యాత్ ।
తదేవ లక్షణే ॥ ౫ ॥
అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ । సమారూఢః ప్రదృశ్యతే । సంవత్సరః ప్రత్యక్షేణ ।
నాధిసత్వః ప్రదృశ్యతే । పటరో విక్లిధః పిఙ్గః । ఏతద్వరుణలక్షణమ్ ।
యత్రైతదుపదృశ్యతే । సహస్రం తత్ర నీయతే । ఏకగ్ంహి శిరో
నానా ముఖే । కృత్స్నం తదృతులక్షణమ్ ॥ ౬ ॥
ఉభయతస్సప్తేన్ద్రియాణి । జల్పితం త్వేవ దిహ్యతే । శుక్లకృష్ణే
సంవత్సరస్య । దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః । తస్యైషా భవతి ।
శుక్రం తే అన్యద్యజతం తే అన్యత్ । విషురూపే అహనీ ద్యౌరివాసి ।
విశ్వా హి మాయా అవసి స్వధావః । భద్రా తే పూషన్నిహ రాతిరస్త్వితి ।
నాత్ర భువనమ్ । న పూషా । న పశవః । నాదిత్యస్సంవత్సర ఏవ
ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ । ఏతద్వై సంవత్సరస్య ప్రియతమగ్ం
రూపమ్ । యోఽస్య మహానర్థ ఉత్పత్స్యమానో భవతి ।
ఇదం పుణ్యం కురుష్వేతి । తమాహరణం దద్యాత్ ॥ ౭ ॥
సాకంజానాగ్ం సప్తథమాహురేకజమ్ । షడుద్యమా ఋషయో
దేవజా ఇతి । తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః । స్థాత్రే రేజన్తే వికృతాని
రూపశః । కో ను మర్యా అమిథితః । సఖా సఖాయమబ్రవీత్ ।
జహాకో అస్మదీషతే । యస్తిత్యాజ సఖివిదగ్ం సఖాయమ్ । న తస్య
వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శృణోత్యలకగ్ం శృణోతి ॥ ౮ ॥

న హి ప్రవేద సుకృతస్య పన్థామితి । ఋతురృతునా నుద్యమానః ।
విననాదాభిధావః । షష్టిశ్చ త్రిగ్ంశకా వల్గాః । శుక్లకృష్ణౌ చ షాష్టికౌ ।
సారాగవస్త్రైర్జరదక్షః । వసన్తో వసుభిస్సహ । సంవథ్సరస్య సవితుః ।
ప్రైషకృత్ప్రథమః స్మృతః । అమూనాదయతేత్యన్యాన్ ॥ ౯ ॥
అమూగ్ంశ్చ పరిరక్షతః । ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । యత్రైతదుపదృశ్యతే ।
ఏతదేవ విజానీయాత్ । ప్రమాణం కాలపర్యయే ।
విశేషణం తు వక్ష్యామః । ఋతూనాం తన్నిబోధత । శుక్లవాసా రుద్రగణః ।
గ్రీష్మేణాఽఽవర్తతే సహ । నిజహన్పృథివీగ్ం సర్వామ్ ॥ ౧౦ ॥
జ్యోతిషాఽప్రతిఖ్యేన సః । విశ్వరూపాణి వాసాగ్ంసి । ఆదిత్యానాం
నిబోధత । సంవథ్సరీణం కర్మఫలమ్ । వర్షాభిర్దదతాగ్ం సహ ।
అదుఃఖో దుఃఖచక్షురివ । తద్మా పీత ఇవ దృశ్యతే । శీతేనావ్యథయన్నివ ।
రురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే । హ్లాదయతే జ్వలతశ్చైవ । శామ్యతశ్చాస్య చక్షుషీ ।
యా వై ప్రజా భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే । సంవత్సరాత్తా భ్రగ్గ్ంశ్యన్తే । యాః ప్రతితిష్ఠన్తి ।
సంవథ్సరే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి । వర్షాభ్య ఇత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥
అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ । విప్రసన్నే కనీనికే । ఆఙ్క్తే చాద్గణం నాస్తి ।
ఋభూణాం తన్నిబోధత । కనకాభాని వాసాగ్ంసి । అహతాని నిబోధత ।
అన్నమశ్నీత మృజ్మీత । అహం వో జీవనప్రదః । ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే ।
శరద్యత్రోపదృశ్యతే ॥ ౧౨ ॥
అభిధూన్వన్తోఽభిఘ్నన్త ఇవ । వాతవన్తో మరుద్గణాః । అముతో
జేతుమిషుముఖమివ । సన్నద్ధాస్సహ దదృశే హ । అపధ్వస్తైర్వస్తివర్ణైరివ ।
విశిఖాసః కపర్దినః । అక్రుద్ధస్య యోత్స్యమానస్య । క్రుద్ధస్యేవ లోహినీ ।
హేమతశ్చక్షుషీ విద్యాత్ । అక్ష్ణయోః క్షిపణోరివ ॥ ౧౩ ॥
దుర్భిక్షం దేవలోకేషు । మనూనాముదకం గృహే । ఏతా వాచః ప్రవదన్తీః ।
వైద్యుతో యాన్తి శైశిరీః । తా అగ్నిః పవమానా అన్వైక్షత ।
ఇహ జీవికామపరిపశ్యన్ । తస్యైషా భవతి । ఇహేహవస్స్వతపసః ।
మరుతస్సూర్యత్వచః । శర్మ సప్రథా ఆవృణే ॥ ౧౪ ॥
అతితామ్రాణి వాసాగ్ంసి । అష్టివజ్రిశతఘ్ని చ । విశ్వే దేవా విప్రహరన్తి ।

అగ్నిజిహ్వా అసశ్చత | నైవ దేవో న మర్త్యః | న రాజా వరుణో విభుః |
నాగ్నిర్నేన్ద్రో న పవమానః | మాతృక్కచ్చన విద్యతే | దివ్యస్యైకా
ధనురార్త్నిః | పృథివ్యామపరా శ్రితా || ౧౫ ||
తస్యేన్ద్రో వమ్రిరూపేణ | ధనుర్జ్యామచ్ఛినత్స్వయమ్ |
తదిన్ద్రధనురిత్యజ్యమ్ | అభ్రవర్ణేషు చక్షతే | ఏతదేవ
శంయోర్బార్హస్పత్యస్య | ఏతద్రుద్రస్య ధనుః | రుద్రస్య త్వేవ ధనురార్త్నిః |
శిర ఉత్పిపేష | స ప్రవర్గ్యోఽభవత్ | తస్మాద్యస్సప్రవర్గ్యేణ యజ్ఞేన
యజతే | రుద్రస్య స శిరః ప్రతిదధాతి | నైనగ్ం రుద్ర ఆరుకో భవతి |
య ఏవం వేద || ౧౬ ||
అత్త్యూర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్ | శిశిరః ప్రదృశ్యతే | నైవ రూపం న వాసాగ్ంసి |
న చక్షుః ప్రతిదృశ్యతే | అన్యోన్యం తు న హిగ్గ్ంస్రాతః |
సతస్తద్దేవలక్షణమ్ | లోహితోఽక్ష్ణి శారశీర్ష్ణిః | సూర్యస్యోదయనం ప్రతి |
త్వం కరోషిన్యఞ్జలికామ్ | త్వం కరోషి నిజానుకామ్ || ౧౭ ||
నిజానుకా మేన్యఞ్జలికా | అమీ వాచముపాసతామితి | తస్మై సర్వ
ఋతవో నమన్తే | మర్యాదాకరత్వాత్ప్రపురోధామ్ | బ్రాహ్మణ ఆప్నోతి |
య ఏవం వేద | స ఖలు సంవత్సర ఏతైస్సేనానీభిస్సహ | ఇన్ద్రాయ
సర్వాన్కామానభివహతి | స ద్రప్సః | తస్యైషా భవతి || ౧౮ ||
అవద్రప్సో అగ్ంశుమతీమతిష్ఠత్ | ఇయానః కృష్ణో దశభిస్సహస్రైః |
ఆవర్తమిన్ద్రశ్శచ్యా ధమన్తమ్ | ఉపస్నుహి తం నృమణామథద్రామితి |
ఏతయైవేన్ద్రస్సలావృక్యా సహ | అసురాన్పరివృశ్చతి |
పృథివ్యగ్ంశుమతీ | తామన్వవస్థితస్సంవత్సరో దివం చ |
నైవం విదుషాఽఽచార్యాన్తేవాసినౌ | అన్యోన్యస్మై ద్రుహ్యేతామ్ |
యో ద్రుహ్యతి | భ్రశ్యతే స్వర్గాల్లోకాత్ | ఇత్యృతుమణ్డలాని |
సూర్యమణ్డలాన్యాఖ్యాయికాః | అత ఊర్ధ్వగ్ం సనిర్వచనాః || ౧౯ ||
ఆరోగో భ్రాజః పటరః పతఙ్గః | స్వర్ణరో జ్యోతిషీమాన్ విభాసః |
తే అస్మై సర్వే దివమాతపన్తి | ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి |
కశ్యపోఽష్టమః | స మహామేరుం న జహాతి | తస్యైషా భవతి |

యత్తే శిల్పం కశ్యప రోచనావత్ | ఇన్ద్రియావత్పుష్కలం చిత్రభాను |
యస్మిన్థ్సూర్యా అర్పితాస్సప్త సాకమ్ || ౨౦ || ౧-౭-౧
తస్మిన్రాజానమధివిశ్రయేమమితి | తే అస్మై సర్వే కశ్యపాజ్జ్యోతిర్లభన్తే |
తాన్థ్సోమః కశ్యపాదధినిర్ధమతి | భ్రస్తాకర్మకృదివైవమ్ |
ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని | సప్త శీర్షణ్యాః ప్రాణాః |
సూర్యా ఇత్యాచార్యాః | అపశ్యమహమేతాన్థ్సప్త సూర్యానితి |
పఞ్చకర్ణో వాత్స్యాయనః | సప్తకర్ణశ్చ ప్లాక్షిః || ౨౧ ||
ఆనుశ్రవిక ఏవ నౌ కశ్యప ఇతి | ఉభౌ వేదయితే |
న హి శేకుమివ మహామేరుం గన్తుమ్ |
అపశ్యమహమేతథ్సూర్యమణ్డలం పరివర్తమానమ్ | గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః |
గచ్ఛన్త మహామేరుమ్ | ఏకం చాజహతమ్ | భ్రాజపటరపతఙ్గా నిహనే |
తిష్ఠన్నాతపన్తి | తస్మాదిహ తప్త్రితపాః || ౨౨ ||
అముత్రేతరే | తస్మాదిహాతప్త్రితపాః | తేషామేషా భవతి |
సప్త సూర్యా దివమనుప్రవిష్టాః | తానన్వేతి పథిభిర్దక్షిణావాన్ |
తే అస్మై సర్వే ఘృతమాతపన్తి | ఊర్జం దుహానా అనపస్ఫురన్త ఇతి |
సప్తర్త్విజస్సూర్యా ఇత్యాచార్యాః | తేషామేషా భవతి |
సప్త దిశో నానాసూర్యాః || ౨౩ ||
సప్త హోతార ఋత్విజః | దేవా ఆదిత్యా యే సప్త |
తేభిస్సోమాభీరక్షణ ఇతి | తదప్యామ్నాయః | దిగ్భ్రాజ ఋతూన్కరోతి |
ఏతయైవావృతాఽఽసహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశమ్పాయనః |
తస్యైషా భవతి | యద్ద్యావ ఇన్ద్ర తే శతగ్ంశతం భూమీః | ఉత స్యుః |
న త్వా వజ్రిన్థ్సహస్రగ్ం సూర్యాః || ౨౪ ||
అను న జాతమష్ట రోదసీ ఇతి | నానాలిఙ్గత్వాదృతూనాం
నానాసూర్యత్వమ్ | అష్టౌ తు వ్యవసితా ఇతి | సూర్యమణ్డలాన్యష్టాత
ఊర్ధ్వమ్ | తేషామేషా భవతి | చిత్రం దేవానాముదగాదనీకమ్ |
చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః | ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షమ్ |
సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చేతి || ౨౫ ||

క్వేదమభ్రం నివిశతే । క్వాయగ్ం సంవత్సరో మిథః । క్వాహః క్వేయం
దేవ రాత్రీ । క్వ మాసా ఋతవశ్శ్రితాః । అర్ధమాసా ముహూర్తాః ।
నిమేషాస్త్రుటిభిస్సహ । క్వేమా ఆపో నివిశన్తే । యదీతో యాన్తి సంప్రతి ।
కాలా అప్సు నివిశన్తే । ఆపస్సూర్యే సమాహితాః ॥ ౨౬ ॥
అభ్రాణ్యపః ప్రపద్యన్తే । విద్యుథ్సూర్యే సమాహితా । అనవర్ణే ఇమే భూమీ
। ఇయం చాసౌ చ రోదసీ । కిగ్ంస్విదత్రాన్తరా భూతమ్ ।
యేనేమే విధృతే ఉభే । విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి వత్సస్య వేదనా ।
ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతమ్ । సూయవసినీ మనుషే దశస్యే ॥ ౨౭ ॥
వ్యష్టభ్నాద్రోదసీ విష్ణవేతే । దాధర్థ పృథివీమభితో మయూఖైః ।
కిం తద్విష్ణోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణమ్ ।
ఏకో యద్ధారయద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే ।
వాతాద్విష్ణోర్బలమాహుః । అక్షరాద్దీప్తిరుచ్యతే ।
త్రిపదాద్ధారయద్దేవః । యద్విష్ణోరేకముత్తమమ్ ॥ ౨౮
అగ్నయో వాయవశ్చైవ । ఏతదస్య పరాయణమ్ ।
పృచ్ఛామి త్వా పరం మృత్యుమ్ । అవమం మధ్యమం చతుమ్ ।
లోకం చ పుణ్యపాపానామ్ । ఏతత్పృచ్ఛామి సంప్రతి ।
అముమాహుః పరం మృత్యుమ్ । పవమానం తు మధ్యమమ్ ।
అగ్నిరేవావమో మృత్యుః । చన్ద్రమాశ్చతురుచ్యతే ॥ ౨౯ ॥
అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్ । పాపాస్సంయన్తి సర్వదా ।
ఆభోగాస్త్వేవ సంయన్తి । యత్ర పుణ్యకృతో జనాః ।
తతో మధ్యమమాయన్తి । చతుమగ్నిం చ సంప్రతి ।
పృచ్ఛామి త్వా పాపకృతః । యత్ర యాతయతే యమః ।
త్వం నస్తద్బ్రహ్మన్ప్రబ్రూహి । యది వేత్థాసతో గృహాన్ ॥ ౩౦ ॥
కశ్యపాదుదితాస్సూర్యాః । పాపాన్నిర్ఘ్నన్తి సర్వదా । రోదస్యోరన్తర్దేశేషు ।
తత్ర న్యస్యన్తే వాసవైః । తేఽశరీరాః ప్రపద్యన్తే । యథాఽపుణ్యస్య కర్మణః ।
అపాణ్యపాదకేశాసః । తత్ర తేఽయోనిజా జనాః ।
మృత్వా పునర్మృత్యుమాపద్యన్తే । అద్యమానాస్స్వకర్మభిః ॥ ౩౧ ॥

ఆశాతికాః క్రిమయ ఇవ | తతః పూయన్తే వాసవైః |
అపైతం మృత్యుం జయతి | య ఏవం వేద | స ఖల్వైవం విద్బ్రాహ్మణః |
దీర్ఘశ్రుత్తమో భవతి | కశ్యపస్యాతిథిస్సిద్ధగమనస్సిద్ధాగమనః |
తస్యైషా భవతి | ఆ యస్మిన్సప్త వాసవాః | రోహన్తి పూర్వ్యా రుహః || ౩౨
ఋషిర్హ దీర్ఘశ్రుత్తమః | ఇన్ద్రస్య ఘర్మో అతిథిరితి | కశ్యపః పశ్యకో
భవతి | యత్సర్వం పరిపశ్యతీతి సౌక్ష్మ్యాత్ | అథాగ్నేరష్టపురుషస్య |
తస్యైషా భవతి | అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ |
విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ | యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనః |
భూయిష్ఠాం తే నమ ఉక్తిం విధేమేతి || ౩౩ ||
అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చ | సహోజా అజిరాప్రభుః | వైశ్వానరో నర్యాపాశ్చ |
పఙ్క్తిరాధాశ్చ సప్తమః | విసర్పేవాఽష్టమోఽగ్నీనామ్ |
ఏతేఽష్టౌ వసవః క్షితా ఇతి | యథర్త్వేవాగ్నేరర్చిర్వర్ణవిశేషాః |
నీలార్చిశ్చ పీతకార్చిశ్చేతి | అథ వాయోరేకాదశపురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య |
ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః || ౩౪ ||
యాశ్చ వాసుకివైద్యుతాః | రజతాః పరుషాశ్యామాః |
కపిలా అతిలోహితాః | ఊర్ధ్వా అవపతన్తాశ్చ | వైద్యుత ఇత్యేకాదశ |
నైనం వైద్యుతో హినస్తి | య ఏవం వేద | స హోవాచ వ్యాసః పారాశర్యః |
విద్యుద్వధమేవాహం మృత్యుమైచ్ఛమితి | న త్వకామగ్ం హన్తి || ౩౫ ||
య ఏవం వేద | అథ గన్ధర్వగణాః | స్వానభ్రాట్ | అఙ్ఘారిర్బమ్భారిః |
హస్తస్సుహస్తః | కృశానుర్విశ్వావసుః | మూర్ధన్వాన్థ్సూర్యవర్చాః |
కృతిరిత్యేకాదశ గన్ధర్వగణాః | దేవాశ్చ మహాదేవాః |
రశ్మయశ్చ దేవా గరగిరః || ౩౬ ||
నైనం గరో హినస్తి | య ఏవం వేద | గౌరీమిమాయ సలిలాని తక్షతీ |
ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ | అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ |
సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్నితి | వాచో విశేషణమ్ |
అథ నిగదవ్యాఖ్యాతాః | తాననుక్రమిష్యామః |
వరాహవస్స్వతపసః || ౩౭ ||

విద్యున్మహసో ధూపయః । శ్వాపయో గృహమేధాశ్చేత్యేతే ।
యే చేమేఽశిమివిద్విషః । పర్జన్యాస్సప్త పృథివీమభివర్షన్తి । వృష్టిభిరితి ।
ఏతయైవ విభక్తివిపరీతాః । సప్తభిర్వాతైరుదీరితాః । అమూన్లోకానభివర్షన్తి ।
తేషామేషా భవతి । సమానమేతదుదకమ్ ॥ ౩౮ ॥
ఉచ్చైత్యవచాహభిః । భూమిం పర్జన్యా జిన్వన్తి । దివం జిన్వన్త్యగ్నయ
ఇతి । యదక్షరం భూతకృతమ్ । విశ్వే దేవా ఉపాసతే ।
మహర్షిమస్య గోప్తారమ్ । జమదగ్నిమకుర్వత । జమదగ్నిరాప్యాయతే ।
ఛన్దోభిశ్చతురుత్తరైః । రాజ్ఞస్సోమస్య తృప్తాసః ॥ ౩౯ ॥
బ్రహ్మణా వీర్యావతా । శివా నః ప్రదిశో దిశః ।
తచ్ఛం యోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే ।
దైవీస్స్వస్తిరస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ ।
శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే ।
సోమపా ౩ అసోమపా ౩ ఇతి నిగదవ్యాఖ్యాతాః ॥ ౪౦ ॥
సహస్రవృదియం భూమిః । పరం వ్యోమ సహస్రవృత్ ।
అశ్వినా భుజ్యూ నాసత్యా । విశ్వస్య జగతస్పతీ ।
జాయా భూమిః పతిర్వ్యోమ । మిథునం తా అతుర్యథుః ।
పుత్రో బృహస్పతీ రుద్రః । సరమా ఇతి స్త్రీపుమమ్ ।
శుక్రం వామన్యద్యజతం వామన్యత్ ।
విషురూపే అహనీ ద్యౌరివ స్థః ॥ ౪౧ ॥
విశ్వా హి మాయా అవథస్స్వధావన్తౌ । భద్రా వాం పూషణావిహ
రాతిరస్తు । వాసాత్యా చిత్రౌ జగతో నిధానౌ ।
ద్యావాభూమీ చరథస్సగ్ం సఖాయౌ । తావశ్వినా రాసభాశ్వా హవం మే ।
శుభస్పతీ ఆగతగ్ం సూర్యయా సహ । త్యుగ్రోహ భుజ్యుమశ్వినోదమేఘే ।
రయిం న కశ్చిన్మమృవాం ౨ అవాహాః । తమూహథుర్నౌభిరాత్మన్వతీభిః ।
అన్తరిక్షప్రుద్భిరపోదకాభిః ॥ ౪౨ ॥
తిస్రః క్షపస్త్రిరహాఽతివ్రజద్భిః । నాసత్యా భుజ్యుమూహథుః పతఙ్గైః ।
సముద్రస్య ధన్వన్నార్ద్రస్య పారే । త్రిభీరథైశ్శతపద్భిష్షడశ్వైః ।

సవితారం వితన్వన్తమ్ । అనుబధ్నాతి శామ్బరః ।
ఆపపూరుషమ్బరశ్చైవ । సవితాఽరేపసో భవత్ ।
త్యగ్ం సుతృప్తం విదిత్వైవ । బహుసోమ గిరం వశీ ॥ ४३ ॥
అన్వేతి తుగ్రో వక్రియాం తమ్ । ఆయసూయాన్థ్సోమతృప్సుషు ।
స సఙ్గ్రామస్తమోద్యోఽత్యోతః । వాచో గాః పిపాతి తత్ ।
స తద్గోభిస్తవాఽత్యేత్యన్యే । రక్షసాఽనన్వితాశ్చ యే ।
అన్వేతి పరివృత్యాస్తః । ఏవమేతౌ స్థో అశ్వినా । తే ఏతే ద్యుఃపృథివ్యోః ।
అహరహర్గర్భం దధాథే ॥ ४४ ॥
తయోరేతౌ వత్సావహోరాత్రే । పృథివ్యా అహః । దివో రాత్రిః ।
తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః । తయోరేతౌ వథ్సౌ ।
అగ్నిశ్చాదిత్యశ్చ । రాత్రేర్వథ్సః । శ్వేత ఆదిత్యః । అహ్నోఽగ్నిః ॥ ४५ ॥
తామ్రో అరుణః । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
తయోరేతౌ వథ్సౌ । వృత్రశ్చ వైద్యుతశ్చ । అగ్నేర్వృత్రః ।
వైద్యుత ఆదిత్యస్య । తా అవిసృష్టౌ । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
తయోరేతౌ వథ్సౌ ॥ ४६ ॥
ఉష్మా చ నీహారశ్చ । వృత్రస్యోష్మా । వైద్యుతస్య నీహారః ।
తౌ తావేవ ప్రతిపద్యేతే । సేయగ్ం రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి ।
తస్యా వా ఏతదుల్బణమ్ । యద్రాత్రౌ రశ్మయః । యథా గోర్గర్భిణ్యా
ఉల్బణమ్ । ఏవమేతస్యా ఉల్బణమ్ । ప్రజయిష్ణుః ప్రజయా చ పశుభిశ్చ
భవతి । య ఏవం వేద । ఏతముద్యన్తమపియన్తం చేతి ।
ఆదిత్యః పుణ్యస్య వథ్సః । అథ పవిత్రాఙ్గిరసః ॥ ४७ ॥
పవిత్రవన్తః పరివాజమాసతే । పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతమ్ ।
మహస్సముద్రం వరుణస్తిరోదధే । ధీరా ఇచ్ఛేకుర్ధరుణేష్వారభమ్ ।
పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే । ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః ।
అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే । శృతాస ఇద్వహన్తస్తథ్సమాశత ।
బ్రహ్మా దేవానామ్ । అసతస్సద్యే తతక్షుః ॥ ४८ ॥
ఋషయస్సప్తాత్రిశ్చ యత్ । సర్వేఽత్రయో అగస్త్యశ్చ ।

నక్షత్రైశ్శంకృతోఽవసన్ । అథ సవితుశ్శ్యావాశ్వస్యావర్తికామస్య ।
అమీ య ఋక్షా నిహితాస ఉచ్చా । నక్తం దదృశ్రే కుహచిద్దివేయుః ।
అదబ్ధాని వరుణస్య వ్రతాని । విచాకశచ్చన్ద్రమా నక్షత్రమేతి ।
తథ్సవితుర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ౪౯ ॥
ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । తథ్సవితుర్వృణీమహే ।
వయం దేవస్య భోజనమ్ । శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమమ్ ।
తురం భగస్య ధీమహి । అపాగూహత సవితా తృభీన్ ।
సర్వాన్దివో అన్ధసః । నక్తం తాన్యభవన్దృశే ।
అస్థ్యస్థ్నా సమ్భవిష్యామః । నామ నామైవ నామ మే ॥ ౫౦ ॥
నపుగ్ంసకం పుమాగ్ంస్త్ర్యస్మి । స్థావరోఽస్మ్యథ జఙ్గమః ।
యజేఽయక్షి యష్టాహే చ । మయా భూతాన్యయక్షత ।
పశవో మమ భూతాని । అనూబన్ధ్యోఽస్మ్యహం విభుః । స్త్రియస్సతీః ।
తా ఉ మే పుగ్ంస ఆహుః । పశ్యదక్షణ్వాన్నవిచేతదన్ధః ।
కవిర్యః పుత్రస్స ఇమా చికేత ॥ ౫౧ ॥
యస్తా విజానాథ్సవితుః పితా సత్ । అన్ధో మణిమవిన్దత్ ।
తమనఙ్గులిరావయత్ । అగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ । తమజిహ్వా అసశ్చత ।
ఊర్ధ్వమూలమవాక్ఛాఖమ్ । వృక్షం యో వేద సమ్ప్రతి ।
న స జాతు జనశ్శ్రద్దధ్యాత్ । మృత్యుర్మా మారయాదితిః ।
హసితగ్ం రుదితం గీతమ్ ॥ ౫౨ ॥
వీణాపణవలాసితమ్ । మృతం జీవం చ యత్కించిత్ ।
అఙ్గాని స్నేవ విద్ధి తత్ । అతృష్యగ్గ్ంస్తృష్యద్ధ్యాయత్ ।
అస్మాజ్జాతా మే మిథూ చరన్ । పుత్రో నిర్ఋత్యా వైదేహః ।
అచేతా యశ్చ చేతనః । స తం మణిమవిన్దత్ ।
సోఽనఙ్గులిరావయత్ । సోఽగ్రీవః ప్రత్యముఞ్చత్ ॥ ౫౩ ॥
సోఽజిహ్వో అసశ్చత । నైతమృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ ।
యది ప్రవిశేత్ । మిథౌ చరిత్వా ప్రవిశేత్ । తత్సమ్భవస్య వ్రతమ్ ।
ఆతమగ్నే రథం తిష్ఠ । ఏకాశ్వమేకయోజనమ్ । ఏకచక్రమేకధురమ్ ।

వాతధ్రాజిగతిం వీభో | న రిష్యతీ న వ్యథతే || ౫౪ ||
నాస్యాక్షో యాతు సజ్జతి | యచ్ఛ్వేతాన్రోహితాగ్ంశ్చాగ్నేః |
రథే యుక్త్వాఽధితిష్ఠతి | ఏకయా చ దశభిశ్చ స్వభూతే |
ద్వాభ్యామిష్టయే విగ్ంశత్యా చ | తిసృభిశ్చ వహసే త్రిగ్ంశతా చ |
నియుద్భిర్వాయవిహితా విముఞ్చ || ౫౫ ||
ఆతనుష్వ ప్రతనుష్వ | ఉద్ధమాఽఽధమ సన్ధమ | ఆదిత్యే చన్ద్రవర్ణానామ్|
గర్భమాధేహి యః పుమాన్ | ఇతస్సిక్తగ్ం సూర్యగతమ్ | చన్ద్రమసే
రసం కృధి | వారాదం జనయాగ్రేఽగ్నిమ్ | య ఏకో రుద్ర ఉచ్యతే |
అసంఖ్యాతాస్సహస్రాణి | స్మర్యతే న చ దృశ్యతే || ౫౬ ||
ఏవమేతం నిబోధత | ఆమన్ద్రైరిన్ద్ర హరిభిః | యాహి మయూరరోమభిః |
మా త్వా కేచిన్నియేమురిన్న పాశినః | దధన్వేవ తా ఇహి |
మా మన్ద్రైరిన్ద్ర హరిభిః | యామి మయూరరోమభిః |
మా మా కేచిన్న్యేమురిన్న పాశినః | నిధన్వేవ తాం ౨ ఇమి |
అణుభిశ్చ మహద్భిశ్చ || ౫౭ ||
నిఘృష్వైరసమాయుతైః | కాలైర్హరిత్వమాపన్నైః |
ఇన్ద్రాఽఽయాహి సహస్రయుక్ | అగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః |
వాయుశ్శ్వేతసికద్రుకః | సంవథ్సరో విషూవర్ణైః | నిత్యాస్తేఽనుచరాస్తవ |
సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోమ్ | ఇన్ద్రాఽగచ్ఛ హరివ
ఆగచ్ఛ మేధాతిథేః | మేష వృషణశ్వస్య మేనే || ౫౮ ||
గౌరావస్కన్దిన్నహల్యాయై జార | కౌశికబ్రాహ్మణ గౌతమబ్రువాణ |
అరుణాశ్వా ఇహాఽఽగతాః | వసవః పృథివిక్షితః |
అష్టౌ దిగ్వాససోఽగ్నయః | అగ్నిశ్చ జాతవేదాశ్చేత్యేతే |
తామ్రాశ్వాస్తామ్రరథాః | తామ్రవర్ణాస్తథాఽసితాః |
దణ్డహస్తాః ఖాదగ్దతః | ఇతో రుద్రాః పరాం గతాః || ౫౯ ||
ఉక్తగ్ం స్థానం ప్రమాణం చ పుర ఇత | బృహస్పతిశ్చ సవితా చ |
విశ్వరూపైరిహాగతామ్ | రథేనోదకవర్త్మనా | అప్సుషా ఇతి తద్ద్వయోః |
ఉక్తో వేషో వాసాగ్ంసి చ | కాలావయవానామితః ప్రతీజ్యా |

వాసాత్యా ఇత్యశ్వినోః । కోఽన్తరిక్షే శబ్దం కరోతీతి ।
వాసిష్ఠో రౌహిణో మీమాగ్ంసాం చక్రే । తస్యైషా భవతి ।
వాశ్రేవ విద్యుదితీ । బ్రహ్మణ ఉదరణమసి । బ్రహ్మణ ఉదీరణమసి ।
బ్రహ్మణ ఆస్తరణమసి । బ్రహ్మణ ఉపస్తరణమసి ॥ ౬౦ ॥
అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమిమాం మహీమ్ ।
అహం వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యురఘాఽహరత్ ।
అష్టయోన్యష్టపుత్రమ్ । అష్టపదిదమన్తరిక్షమ్ ।
అహం వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యురఘాఽహరత్ ।
అష్టయోనీమష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీమమూం దివమ్ ॥ ౬౧ ॥
అహం వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యురఘాఽహరత్ ।
సుత్రామాణం మహీమూషు । అదీతిర్ద్యౌరదీతిరన్తరిక్షమ్ ।
అదీతిర్మాతా స పితా స పుత్రః । విశ్వేదేవా అదీతిః పఞ్చజనాః ।
అదీతిర్జాతమదీతిర్జనిత్వమ్ । అష్టౌ పుత్రాసో అదీతేః ।
యే జాతాస్తన్వః పరి । దేవాం ౨ ఉపప్రైత్సప్తభిః ॥ ౬౨
పరా మార్తాణ్డమాస్యత్ । సప్తభిః పుత్రైరదితిః । ఉపప్రైత్పూర్వ్యం యుగమ్ ।
ప్రజాయై మృత్యవే తత్ । పరా మార్తాణ్డమాభరదితీ । తాననుక్రమిష్యామః ।
మిత్రశ్చ వరుణశ్చ । ధాతా చార్యమా చ । అగ్ంశశ్చ భగశ్చ ।
ఇన్ద్రశ్చ వివస్వాగ్ంశ్చేత్యేతే । హిరణ్యగర్భో హగ్ంసశ్శుచిషత్ ।
బ్రహ్మజజ్ఞానం తదిత్పదమితీ । గర్భః ప్రాజాపత్యః ।
అథ పురుషస్సప్తపురుషః ॥ ౬౩ ॥
యోఽసౌ తపన్నుదేతీ । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయోదేతీ ।
మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణానాదాయోదగాః ।
అసౌ యోఽస్తమేతీ । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయాస్తమేతీ ।
మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణానాదాయాస్తం గాః।
అసౌ య ఆపూర్యతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరాపూర్యతి ॥ ౬౪ ॥
మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరాపూరిష్ఠాః ।
అసౌ యోఽపక్షీయతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపక్షీయతి ।

మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరపక్షేష్ఠాః ।
అమూని నక్షత్రాణి । సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పన్తి
చోథ్సర్పన్తి చ । మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ ।
మా మమ ప్రాణైరపప్రసృపత మోథ్సృపత ॥ ౬౫ ॥
ఇమే మాసాశ్చార్ధమాసాశ్చ । సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పన్తి
చోథ్సర్పన్తి చ । మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ
ప్రాణైరపప్రసృపత మోథ్సృపత । ఇమ ఋతవః ।
సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పన్తి చోథ్సర్పన్తి చ ।
మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ ।
మా మమ ప్రాణైరపప్రసృపత మోథ్సృపత । అయగ్ం సంవథ్సరః ।
సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతి చోథ్సర్పతి చ ॥ ౬౬ ॥
మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణైరపప్రసృప
మోథ్సృప । ఇదమహః । సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతి
చోథ్సర్పతి చ । మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ
ప్రాణైరపప్రసృప మోథ్సృప । ఇయగ్ం రాత్రిః ।
సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణైరపప్రసర్పతి చోథ్సర్పతి చ ।
మా మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ ।
మా మమ ప్రాణైరపప్రసృప మోథ్సృప । ఓం భూర్భువస్స్వః ।
ఏతద్వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీఢ్వమ్ ॥ ౬౭ ॥
అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య ।
వసూనామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని ।
రుద్రాణామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని ।
ఆదిత్యానామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । సతాగ్ం సత్యానామ్ ।
ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । అభిధూన్వతామభిఘ్నతామ్ ।
వాతవతాం మరుతామ్ । ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని ।
ఋభూణామాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । విశ్వేషాం దేవానామ్ ।
ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । సంవథ్సరస్య సవితుః ।

ఆదిత్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని | ఓం భూర్భువస్స్వః |
రశ్మయో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్ || ౬౮ ||
ఆరోగస్య స్థానే స్వతేజసా భాని | భ్రాజస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
పటరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని | పతఙ్గస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
స్వర్ణరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని | జ్యోతిషీమతస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
విభాసస్య స్థానే స్వతేజసా భాని | కశ్యపస్య స్థానే స్వతేజసా భాని | ఓం
భూర్భువస్స్వః | ఆపో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్ || ౬౯ ||
అథ వాయోరేకాదశపురుషస్యైకాదశస్త్రీకస్య |
ప్రభ్రాజమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
వాసుకివైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
పరుషాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
శ్యామానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
కపిలానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని || ౭౦ ||
అవపతన్తానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
వైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
ప్రభ్రాజమానీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
వ్యవదాతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
వాసుకివైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
రజతానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
అతిలోహితీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |

ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
అవపతన్తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని |
వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని | ఓం భూర్భువస్స్వః |
రూపాణి వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్ || ౨౧ ||
అథాగ్నేరష్టపురుషస్య | అగ్నేః పూర్వదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
జాతవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
సహోజసో దక్షిణదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
అజిరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
వైశ్వానరస్యాపరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
పఙ్క్తిరాధస ఉదగ్దిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని |
విసర్పిణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని | ఓం భూర్భువస్స్వః |
దిశో వో మిథునం మా నో మిథునగ్ం రీధ్వమ్ || ౨౨ ||
దక్షిణపూర్వస్యాం దిశి విసర్పీ నరకః | తస్మాన్నః పరిపాహి |
దక్షిణాపరస్యాం దిశ్యవిసర్పీ నరకః | తస్మాన్నః పరిపాహి |
ఉత్తరపూర్వస్యాం దిశి విషాదీ నరకః | తస్మాన్నః పరిపాహి |
ఉత్తరాపరస్యాం దిశ్యవిషాదీ నరకః | తస్మాన్నః పరిపాహి |
ఆయస్మిన్థ్సప్త వాసవా ఇన్ద్రియాణి శతక్రతవిత్యేతే || ౨౩ ||
ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిః పురస్తాదుపదధతామ్ |
మనోజవసో వః పితృభిర్దక్షిణత ఉపదధతామ్ |
ప్రచేతా వో రుద్రైః పశ్చాదుపదధతామ్ |
విశ్వకర్మా వ ఆదిత్యైరుత్తరత ఉపదధతామ్ |
త్వష్టా వో రూపైరుపరిష్టాదుపదధతామ్ | సంజ్ఞానం వః పశ్చాదితి |
ఆదిత్యస్సర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్ | వాయురన్తరిక్షే | సూర్యో దివి |
చన్ద్రమా దిక్షు | నక్షత్రాణి స్వలోకే | ఏవా హ్యేవ | ఏవా హ్యగ్నే |
ఏవా హి వాయో | ఏవా హీన్ద్ర | ఏవా హి పూషన్ |
ఏవా హి దేవాః || ౨౪ ||

ఆపమాపామపస్సర్వాః | అస్మాదస్మాదితోఽముతః |
అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ | సహ సంచస్కరర్ధియా |
వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః | మరీచ్యాత్మానో అద్రుహః |
దేవీర్భువనసూవరీః | పుత్రవత్త్వాయ మే సుత |
మహానామ్నీర్మహామానాః | మహసో మహసస్స్వః || ౭౫ ||
దేవీః పర్జన్యసూవరీః | పుత్రవత్త్వాయ మే సుత | అపాశ్న్యుష్ణిమపారక్షః |
అపాశ్న్యుష్ణిమపారఘమ్ | అపాఘ్రామప చావర్తిమ్ | అపదేవీరితో హిత |
వజ్రం దేవీరజీతాగ్ంశ్చ | భువనం దేవసూవరీః | ఆదిత్యానదితిం దేవీమ్ |
యోనినోర్ధ్వముదీషత || ౭౬ ||
భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః | భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః |
స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ం సస్తనూభిః | వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః |
స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః | స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః |
స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః | స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు |
కేతవో అరుణాసశ్చ | ఋషయో వాతరశనాః | ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి |
సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ | శివా నశ్శన్తమా భవన్తు |
దివ్యా ఆప ఓషధయః | సుమృడీకా సరస్వతి |
మా తే వ్యోమ సందృశి || ౭౭ ||
యోఽపాం పుష్పం వేద | పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి |
చన్ద్రమా వా అపాం పుష్పమ్ | పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి |
య ఏవం వేద | యోఽపామాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
యోఽగ్నేరాయతనం వేద || ౭౮ ||
ఆయతనవాన్ భవతి | ఆపో వా అగ్నేరాయతనమ్ | ఆయతనవాన్భవతి |
య ఏవం వేద | యోఽపామాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి |
వాయుర్వా అపామాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి |
యో వాయోరాయతనం వేద | ఆయతనవాన్ భవతి || ౭౯ ||
ఆపో వై వాయోరాయతనమ్ | ఆయతనవాన్ భవతి | య ఏవం వేద |

యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ।
అసౌ వై తపన్నపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్ భవతి ।
యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ।
ఆపో వా అముష్య తపత ఆయతనమ్ ॥ ౮౦ ॥
ఆయతనవాన్ భవతి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
ఆయతనవాన్ భవతి । చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్ ।
ఆయతనవాన్ భవతి । యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద ।
ఆయతనవాన్ భవతి । ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయతనమ్ ।
ఆయతనవాన్ భవతి ॥ ౮౧ ॥
య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ।
నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్ భవతి ।
యో నక్షత్రాణామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ।
ఆపో వై నక్షత్రాణామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్ భవతి ।
య ఏవం వేద ॥ ౮౨ ॥
యోఽపామాయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ।
పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయతనవాన్ భవతి ।
యః పర్జన్యస్యాఽఽయతనం వేద । ఆయతనవాన్ భవతి ।
ఆపో వై పర్జన్యస్యాఽఽయతనమ్ । ఆయతనవాన్ భవతి ।
య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ॥ ౮౩ ॥
ఆయతనవాన్ భవతి । సంవత్సరో వా అపామాయతనమ్ ।
ఆయతనవాన్ భవతి । యస్సంవత్సరస్యాఽఽయతనం వేద ।
ఆయతనవాన్ భవతి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాఽఽయతనమ్ ।
ఆయతనవాన్ భవతి । య ఏవం వేద ।
యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥ ౮౪ ॥
ఇమే వై లోకా అప్సు ప్రతిష్ఠితాః । తదేషాఽభ్యనూక్తా ।
అపాగ్ం రసముదయగ్ం సన్ । సూర్యే శుక్రగ్ం సమాభృతమ్ ।
అపాగ్ం రసస్య యో రసః । తం వో గృహ్ణామ్యుత్తమమితి ।

ఇమే వై లోకా అపాగ్ం రసః । తేఽముష్మిన్నాదిత్యే సమాభృతాః ।
జానుదఘ్నీముత్తరవేదీం ఖాత్వా ।
అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫదఘ్నమ్ ॥ ౭౫ ॥
పుష్కరపర్ణైః పుష్కరదణ్డైః పుష్కరైశ్చ సగ్ంస్తీర్య । తస్మిన్విహాయసే ।
అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ।
కస్మాత్ప్రణీతేఽయమగ్నిశ్చీయతే । సాప్రణీతేఽయమప్సు హ్యయం
చీయతే । అసౌ భువనేఽప్యనాహితాగ్నిరేతాః । తమభిత ఏతా
అబీష్టకా ఉపదధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః ।
పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు ॥ ౭౬ ॥
అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । ఏతద్ధ స్మ వా ఆహుశ్శణ్డిలాః ।
కమగ్నిం చినుతే । సత్త్రియమగ్నిం చిన్వానః । సంవత్సరం ప్రత్యక్షేణ ।
కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః । అముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ ।
కమగ్నిం చినుతే ॥ ౭౭ ॥
నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । ప్రాణాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే ।
చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః । బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే ।
వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వానః । శరీరం ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే ।
ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిం చిన్వానః ॥ ౭౮ ॥
ఇమాన్లోకాన్ప్రత్యక్షేణ । కమగ్నిం చినుతే । ఇమమారుణకేతుకమగ్నిం
చిన్వాన ఇతి । య ఏవాసౌ । ఇతశ్చాముతశ్చావ్యతీపాతీ । తమితి ।
యోఽగ్నేర్మిథూయా వేద । మిథునవాన్భవతి । ఆపో వా అగ్నేర్మిథూయాః ।
మిథునవాన్భవతి । య ఏవం వేద ॥ ౭౯ ॥
ఆపో వా ఇదమాసన్సలిలమేవ । స ప్రజాపతిరేకః పుష్కరపర్ణే సమభవత్ ।
తస్యాన్తర్మనసి కామస్సమవర్తత । ఇదగ్ం సృజేయమితి ।
తస్మాద్యత్పురుషో మనసాఽభిగచ్ఛతి । తద్వాచా వదతి ।
తత్కర్మణా కరోతి । తదేషాఽభ్యనూక్తా । కామస్తదగ్రే సమవర్తతాధి ।
మనసో రేతః ప్రథమం యదాసీత్ ॥ ౮౦ ॥
సతో బన్ధుమసతి నిరవిన్దన్ । హృది ప్రతీష్యా కవయో మనీషేతి ।

ఉపైనం తదుపనమతి । యత్కామో భవతి । య ఏవం వేద ।
స తపోఽతప్యత । స తపస్తప్త్వా । శరీరమధూనుత ।
తస్య యన్మాగ్ంసమాసీత్ । తతోఽరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయ
ఉదతిష్ఠన్ ॥ ౯౧ ॥
యే నఖాః । తే వైఖానసాః । యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః । యో రసః ।
సోఽపామ్ । అన్తరతః కూర్మం భూతగ్ం సర్పన్తమ్ । తమబ్రవీత్ ।
మమ వై త్వఙ్మాగ్ంసా । సమభూత్ ॥ ౯౨ ॥
నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహమిహాసమితి । తత్పురుషస్య పురుషత్వమ్ ।
స సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । భూత్వోదతిష్ఠత్ ।
తమబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వగ్ం సమభూః । త్వమిదం పూర్వః కురుష్వేతి ।
స ఇత ఆదాయాపః ॥ ౯౩ ॥
అఞ్జలినా పురస్తాదుపాదధాత్ । ఏవాహ్యేవేతి । తత ఆదిత్య ఉదతిష్ఠత్ ।
సా ప్రాచీ దిక్ । అథాఽఽరుణః కేతుర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ ।
ఏవాహ్యగ్న ఇతి । తతో వా అగ్నిరుదతిష్ఠత్ । సా దక్షిణా దిక్ ।
అథాఽఽరుణః కేతుః పశ్చాదుపాదధాత్ । ఏవాహి వాయో ఇతి ॥ ౯౪ ॥
తతో వాయురుదతిష్ఠత్ । సా ప్రతీచీ దిక్ । అథాఽఽరుణః కేతురుత్తరత
ఉపాదధాత్ । ఏవాహీన్ద్రేతి । తతో వా ఇన్ద్ర ఉదతిష్ఠత్ । సోదీచీ దిక్ ।
అథాఽఽరుణః కేతుర్మధ్య ఉపాదధాత్ । ఏవాహి పూషన్నితి ।
తతో వై పూషోదతిష్ఠత్ । సేయం దిక్ ॥ ౯౫ ॥
అథాఽఽరుణః కేతురుపరిష్టాదుపాదధాత్ । ఏవాహి దేవా ఇతి ।
తతో దేవమనుష్యాః పితరః । గన్ధర్వాప్సరసశ్చోదతిష్ఠన్ । సోర్ధ్వా దిక్ ।
యా విప్రుషో విపరాపతన్ । తాభ్యోఽసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచాశ్చోదతిష్ఠన్ ।
తస్మాత్తే పరాభవన్ । విప్రుడ్భ్యో హి తే సమభవన్ ।
తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౬
ఆపో హ యద్బృహతీర్గర్భమాయన్ ।
దక్షం దధానా జనయన్తీస్స్వయమ్భుమ్ । తత ఇమేఽధ్యసృజ్యన్త సర్గాః ।
అద్భ్యో వా ఇదగ్ం సమభూత్ । తస్మాదిదగ్ం సర్వం బ్రహ్మ

స్వయమ్భ్వితీ । తస్మాదిదగ్ం సర్వగ్ం శిథిలమివాధ్రువమివాభవత్ ।
ప్రజాపతిర్వావ తత్ । ఆత్మనాఽఽత్మానం విధాయ । తదేవానుప్రావిశత్ ।
తదేషాఽభ్యనూక్తా ॥ ౯౭
విధాయ లోకాన్విధాయ భూతాని । విధాయ సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ ।
ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య । ఆత్మనాఽఽత్మానమభిసంవివేశేతి ।
సర్వమేవేదమాప్త్వా । సర్వమవరుధ్య । తదేవానుప్రవిశతి ।
య ఏవం వేద ॥ ౯౮ ॥
చతుష్టయ్య ఆపో గృహ్ణాతి । చత్వారి వా అపాగ్ం రూపాణి ।
మేఘో విద్యుత్ । స్తనయిత్నుర్వృష్టిః । తాన్యేవావరున్ధే ।
ఆతపతి వర్ష్యా గృహ్ణాతి । తాః పురస్తాదుపదధాతి ।
ఏతా వై బ్రహ్మవర్చస్యా ఆపః । ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చసమవరున్ధే ।
తస్మాన్ముఖతో బ్రహ్మవర్చసితరః ॥ ౯౯ ॥
కూప్యా గృహ్ణాతి । తా దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏతా వై తేజస్వినీరాపః ।
తేజ ఏవాస్య దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధస్తేజస్వితరః ।
స్థావరా గృహ్ణాతి । తాః పశ్చాదుపదధాతి । ప్రతిష్ఠితా వై స్థావరాః ।
పశ్చాదేవ ప్రతితిష్ఠతి । వహన్తీర్గృహ్ణాతి ॥ ౧౦౦ ॥
తా ఉత్తరత ఉపదధాతి । ఓజసా వా ఏతా వహన్తీరివోద్గతీరివ
ఆకూజతీరివ ధావన్తీః । ఓజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి ।
తస్మాదుత్తరోఽర్ధ ఓజస్వితరః । సమ్భార్యా గృహ్ణాతి ।
తా మధ్య ఉపదధాతి । ఇయం వై సంభార్యాః । అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి ।
పల్వల్యా గృహ్ణాతి । తా ఉపరిష్టాదుపాదధాతి ॥ ౧౦౧ ॥
అసౌ వై పల్వల్యాః । అముష్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । దిక్షూపదధాతి ।
దిక్షు వా ఆపః । అన్నం వా ఆపః । అద్భ్యో వా అన్నం జాయతే ।
యదేవాద్భ్యోఽన్నం జాయతే । తదవరున్ధే ।
తం వా ఏతమరుణాః కేతవో వాతరశనా ఋషయోఽచిన్వన్ ।
తస్మాదారుణకేతుకః ॥ ౧౦౨ ॥
తదేషాఽభ్యనూక్తా । కేతవో అరుణాసశ్చ । ఋషయో వాతరశనాః ।

ప్రతిష్ఠాగ్ంం శతధా హి । సమాహితాసో సహస్రధాయసమితీ ।
శతశశ్చైవ సహస్రశశ్చ ప్రతీతిష్ఠతి । య ఏతమగ్నిం చినుతే ।
య ఉచైనమేవం వేద ॥ ౧౦౩ ॥
జానుదఘ్నీముత్తరవేదీం ఖాత్వా । అపాం పూరయతి ।
అపాగ్ంం సర్వత్వాయ । పుష్కరపర్ణగ్ంం రుక్మం పురుషమిత్యుపదధాతి ।
తపో వై పుష్కరపర్ణమ్ । సత్యగ్ంం రుక్మః । అమృతం పురుషః ।
ఏతావద్వావాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి ॥ ౧౦౪ ॥
తదవరున్ధే । కూర్మముపదధాతి । అపామేవ మేధమవరున్ధే ।
అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమష్ట్యై । ఆపమాపామపస్సర్వాః ।
అస్మాదస్మాదితోఽముతః । అగ్నిర్వాయుశ్చ సూర్యశ్చ ।
సహ సఞ్చస్కరర్ధియా ఇతీ । వాయ్వశ్వా రశ్మిపతయః ।
లోకం పృణచ్ఛిద్రం పృణ ॥ ౧౦౫ ॥
యాస్తిస్రః పరమజాః । ఇన్ద్రఘోషా వో వసుభిరేవా హ్యావేతీ ।
పఞ్చచితయ ఉపదధాతి । పాఙ్క్తోఽగ్నిః । యావానేవాగ్నిః । తం చినుతే ।
లోకంపృణయా ద్వితీయాముపదధాతి । పఞ్చపదా వై విరాట్ ।
తస్యా వా ఇయం పాదః । అన్తరిక్షం పాదః । ద్యౌః పాదః । దిశః పాదః ।
పరోరజాః పాదః । విరాజ్యేవ ప్రతీతిష్ఠతి । య ఏతమగ్నిం చినుతే ।
య ఉ చైనమేవం వేద ॥ ౧౦౬ ॥
అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । తమభిత ఏతా అబీష్టకా ఉపదధాతి ।
అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । పశుబన్ధే చాతుర్మాస్యేషు ।
అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితీ । అథ హ
స్మాఽఽహారుణస్స్వాయమ్భువః । సావిత్రస్సర్వోఽగ్నిరిత్యననుషఙ్గం
మన్యామహే । నానా వా ఏతేషాం వీర్యాణి । కమగ్నిం చినుతే ॥ ౧౦౭ ॥
సత్రియమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే । సావిత్రమగ్నిం చిన్వానః ।
కమగ్నిం చినుతే । నాచికేతమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే ।
చాతుర్హోత్రియమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే ।
వైశ్వసృజమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే ॥ ౧౦౮ ॥

ఉపానువాక్యమాశుమగ్నిం చిన్వానః । కమగ్నిం చినుతే ।
ఇమమారుణకేతుకమగ్నిం చిన్వాన ఇతి । వృషా వా అగ్నిః ।
వృషాణౌ సగ్గంస్ఫాలయేత్ । హన్యేతాస్య యజ్ఞః । తస్మాన్నానుషజ్యః ।
సోత్తరవేదిషు క్రతుషు చిన్వీత । ఉత్తరవేద్యాగ్ం హ్యగ్నిశ్చీయతే ।
ప్రజాకామశ్చిన్వీత ॥ ౧౦౯ ॥
ప్రాజాపత్యో వా ఏషోఽగ్నిః । ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః । ప్రజావాన్భవతి ।
య ఏవం వేద । పశుకామశ్చిన్వీత । సంజ్ఞానం వా ఏతత్పశూనామ్ ।
యదాపః । పశూనామేవ సంజ్ఞానేఽగ్నిం చినుతే । పశుమాన్భవతి ।
య ఏవం వేద ॥ ౧౧౦ ॥
వృష్టికామశ్చిన్వీత । ఆపో వై వృష్టిః । పర్జన్యో వర్షుకో భవతి ।
య ఏవం వేద । ఆమయావీ చిన్వీత । ఆపో వై భేషజమ్ ।
భేషజమేవాస్మై కరోతి । సర్వమాయురేతి । అభిచరగ్గంశ్చిన్వీత ।
వజ్రో వా ఆపః ॥ ౧౧౧ ॥
వజ్రమేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి । స్తృణుత ఏనమ్ ।
తేజస్కామో యశస్కామః । బ్రహ్మవర్చసకామస్స్వర్గకామశ్చిన్వీత ।
ఏతావద్వా వాస్తి । యావదేతత్ । యావదేవాస్తి । తదవరున్ధే ।
తస్యైతద్వ్రతమ్ । వర్షతి న ధావేత్ ॥ ౧౧౨ ॥
అమృతం వా ఆపః । అమృతస్యానన్తరిత్యై ।
నాప్సు మూత్రపురీషం కుర్యాత్ । న నిష్ఠీవేత్ । న వివసనస్స్నాయాత్ ।
గుహ్యో వా ఏషోఽగ్నిః । ఏతస్యాగ్నేరనతిదాహాయ ।
న పుష్కరపర్ణాని హిరణ్యం వాఽధితిష్ఠేత్ । ఏతస్యాగ్నేరనభ్యారోహాయ ।
న కూర్మస్యాశ్నీయాత్ । నోదకస్యాఘాతుకాన్యేనమోదకానీ భవన్తి ।
అఘాతుకా ఆపః । య ఏతమగ్నిం చినుతే ।
య ఉచైనమేవం వేద ॥ ౧౧౩ ॥
ఇమానుకం భువనా సీషధేమ । ఇన్ద్రశ్చ విశ్వే చ దేవాః ।
యజ్ఞం చ నస్తన్వం చ ప్రజాం చ । ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సహ సీషధాతు ।
ఆదిత్యైరిన్ద్రస్సగణో మరుద్భిః । అస్మాకం భూత్వవితా తనూనామ్ ।

ఆప్లవస్వ ప్రప్లవస్వ । ఆణ్డీ భవ జ మా ముహుః ।
సుఖాదీం దుఃఖనిధనామ్ । ప్రతిముఞ్చస్వ స్వాం పురమ్ ॥ ౧౧౪ ॥
మరీచయస్స్వాయంభువాః । యే శరీరాణ్యకల్పయన్ ।
తే తే దేహం కల్పయన్తు । మా చ తే ఖ్యా స్మ తీరిషత్ । ఉత్తిష్ఠత మా స్వప్త ।
అగ్నిమిచ్ఛధ్వం భారతాః । రాజ్ఞస్సోమస్య తృప్తాసః ।
సూర్యేణ సయుజోషసః । యువా సువాసాః ।
అష్టాచక్రా నవద్వారా ॥ ౧౧౫ ॥
దేవానాం పూరయోధ్యా । తస్యాగ్ం హిరణ్మయః కోశః ।
స్వర్గో లోకో జ్యోతిషాఽఽవృతః । యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద ।
అమృతేనాఽఽవృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ ।
ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః । విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమ్ ।
యశసా సంపరీవృతామ్ । పురగ్ం హిరణ్మయీం బ్రహ్మా ॥ ౧౧౬ ॥
వివేశాపరాజితా । పరాజేత్యజ్యామయీ । పరాజేత్యనాశకీ ।
ఇహ చాముత్ర చాన్వేతి । విద్వాన్దేవాసురానుభయాన్ ।
యత్కుమారీ మన్ద్రయతే । యద్యోషిద్యత్పతివ్రతా । అరిష్టం యత్కిఞ్చ
క్రియతే । అగ్నిస్తదనువేధతి । అశృతాసశ్శృతాసశ్చ ॥ ౧౧౭ ॥
యజ్వానో యేఽప్యయజ్వనః । స్వర్యన్తో నాపేక్షన్తే ।
ఇన్ద్రమగ్నిం చ యే విదుః । సికతా ఇవ సంయన్తి । రశ్మిభిస్సముదీరితాః ।
అస్మాల్లోకాదముష్మాచ్చ । ఋషిభిరదాత్పృశ్నిభిః ।
అపేత వీత వి చ సర్పతాతః । యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః ।
అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తమ్ ॥ ౧౧౮ ॥
యమో దదాత్వవసానమస్మై । నృ మణన్తు నృ పాత్వర్యః ।
అకృష్టా యే చ కృష్టజాః । కుమారీషు కనీనీషు । జారిణీషు చ యే హితాః ।
రేతః పీతా ఆణ్డపీతాః । అఙ్గారేషు చ యే హుతాః ।
ఉభయాన్ పుత్రపౌత్రకాన్ । యువేఽహం యమరాజగాన్ ।
శతమిన్ను శరదః ॥ ౧౧౯ ॥
అదో యద్బ్రహ్మ విలబమ్ । పితృణాం చ యమస్య చ ।

వరుణస్యాశ్వినోరగ్నేః । మరుతాం చ విహాయసామ్ ।
కామప్రయవణం మే అస్తు । స హ్యేవాస్మి సనాతనః ।
ఇతి నాకో బ్రహ్మిశ్రవో రాయో ధనమ్ ।
పుత్రానాపో దేవీరిహాఽఽహితా ॥ ౧౨౦ ॥
విశీర్ష్ణీం గృధ్రశీర్ష్ణీం చ । అపేతో నిరృతిగ్ం హథః ।
పరిబాధగ్గ్ం శ్వేతకుక్షమ్ । నిజఙ్ఘగ్ం శబలోదరమ్ ।
స తాన్వాచ్యాయయా సహ । అగ్నే నాశయ సన్దృశః ।
ఈర్ష్యాసూయే బుభుక్షామ్ । మన్యుం కృత్యాం చ దీధిరే ।
రథేన కిగ్ంశుకావతా । అగ్నే నాశయ సన్దృశః ॥ ౧౨౧ ॥
పర్జన్యాయ ప్రగాయత । దివస్పుత్రాయ మీఢుషే । స నో యవసమిచ్ఛతు ।
ఇదం వచః పర్జన్యాయ స్వరాజే । హృదో అస్త్వన్తరం తద్యుయోత ।
మయోభూర్వాతో విశ్వకృష్టయస్సన్త్వస్మే । సుపిప్పలా ఓషధీర్దేవగోపాః ।
యో గర్భమోషధీనామ్ । గవాం కృణోత్యర్వతామ్ ।
పర్జన్యః పురుషీణామ్ ॥ ౧౨౨ ॥
పునర్మామైత్విన్ద్రియమ్ । పునరాయుః పునర్భగః ।
పునర్బ్రాహ్మణమైతు మా । పునర్ద్రవిణమైతు మా । యన్మేఽద్య రేతః
పృథివీమస్కాన్ । యదోషధీరప్యసరద్యదాపః । ఇదం తత్పునరాదదే ।
దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । యన్మే రేతః ప్రసిచ్యతే । యన్మ ఆజాయతే పునః ।
తేన మామమృతం కురు । తేన సుప్రజసం కురు ॥ ౧౨౩ ॥
అద్భ్యస్తిరోధాఽజాయత । తవ వైశ్రవణస్సదా । తిరోధేహి సపత్నాన్నః ।
యే అపోఽశ్నన్తి కేచన । త్వాష్ట్రీం మాయాం వైశ్రవణః ।
రథగ్ం సహస్రవన్ధురమ్ । పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్ ।
ఆస్థాయాఽఽయాహి నో బలిమ్ । యస్మై భూతాని బలిమావహన్తి ।
ధనం గావో హస్తిహిరణ్యమశ్వాన్ ॥ ౧౨౪ ॥
అసామ సుమతౌ యజ్ఞియస్య । శ్రియం బిభ్రతోఽన్నముఖీం విరాజమ్ ।
సుదర్శనే చ క్రౌఞ్చే చ । మైనాగే చ మహాగిరౌ । సతద్వాట్టారగమన్తా ।
సగ్ంహార్యం నగరం తవ । ఇతి మన్త్రాః । కల్పోఽత ఊర్ధ్వమ్ ।

యద్వి బలిగ్ం హరేత్ | హిరణ్యనాభయే వితుదయే
కౌబేరాయాయం బలిః || ౧౨౫ ||
సర్వభూతధిపతయే నమ ఇతి | అథ బలిగ్ం హృత్వోపతిష్ఠేత |
క్షత్రం క్షత్రం వైశ్రవణః | బ్రాహ్మణా వయగ్గ్ంస్మః |
నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః | అస్మాత్ప్రవిశ్యాన్నమద్ధీతి |
అథ తమగ్నిమాదధీత | యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత |
తిరోధా భూః | తిరోధా భువః || ౧౨౬ ||
తిరోధాస్స్వః | తిరోధా భూర్భువస్స్వః |
సర్వేషాం లోకానామాధిపత్యే సీదేతి | అథ తమగ్నిమిన్ధీత |
యస్మిన్నేతత్కర్మ ప్రయుఞ్జీత | తిరోధా భూస్స్వాహా |
తిరోధా భువస్స్వాహా | తిరోధా స్వస్స్వాహా |
తిరోధా భూర్భువస్స్వస్స్వాహా |
యస్మిన్నస్య కాలే సర్వా ఆహుతీర్హుతా భవేయుః || ౧౨౭ ||
అపి బ్రాహ్మణముఖీనాః | తస్మిన్నహ్నః కాలే ప్రయుఞ్జీత |
పరస్సుప్తజనాద్వేపి | మాస్మ ప్రమాద్యన్తమాఽధ్యాపయేత్ |
సర్వార్థాస్సిధ్యన్తే | య ఏవం వేద | క్షుధ్యన్నిదమజానతామ్ |
సర్వార్థా న సిధ్యన్తే | యస్తే విఘాతుకో భ్రాతా |
మమాన్తర్హృదయే శ్రితః || ౧౨౮ ||
తస్మా ఇమమగ్రపిణ్డం జుహోమి | స మేఽర్థాన్మా వివధీత్ |
మయి స్వాహా | రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే |
నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే | స మే కామాన్కామకామాయ
మహ్యమ్ | కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు | కుబేరాయ వైశ్రవణాయ |
మహారాజాయ నమః | కేతవో అరుణాసశ్చ | ఋషయో వాతరశనాః |
ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి | సమాహితాసో సహస్రధాయసమ్ |
శివా నశ్శన్తమా భవన్తు | దివ్యా ఆప ఓషధయః | సుమృడీకా సరస్వతి |
మా తే వ్యోమ సన్దృశి || ౧౨౯ ||
సంవథ్సరమేతద్వ్రతం చరేత్ | ద్వౌ వా మాసౌ | నియమస్సమాసేన |

తస్మిన్నియమవిశేషాః । త్రిషవణముదకోపస్పర్శీ ।
చతుర్థకాలపానభక్తస్స్యాత్ । అహరహర్వా భైక్షమశ్నీయాత్ ।
ఔదుమ్బరీభిస్సమిద్భిరగ్నిం పరిచరేత్ ।
పునర్మా మైత్విన్ద్రియమిత్యేతేనానువాకేన ।
ఉద్ధృతపరిపూతాభిరద్భిః కార్యం కుర్వీత ॥ ౧౩౦ ॥
అసంచయవాన్ । అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ । బ్రహ్మణే ప్రజాపతయే ।
చన్ద్రమసే నక్షత్రేభ్యః । ఋతుభ్యస్సంవత్సరాయ ।
వరుణాయారుణాయేతి వ్రతహోమాః । ప్రవర్గ్యవదాదేశః ।
అరుణాః కాణ్డ ఋషయః ।
అరణ్యేఽధీయీరన్ । భద్రం కర్ణేభిరితి ద్వే జపిత్వా ॥ ౧౩౧ ॥
మహానామ్నీభిరుదకగ్ంసగ్గ్ంస్పర్శ్య । తమాచార్యో దద్యాత్ ।
శివా నశ్శన్తమేత్యోషధీరాలభతే । సుమృడీకేతి భూమిమ్ । ఏవమపవర్గే ।
ధేనుర్దక్షిణా । కగ్ంసం వాసశ్చ క్షౌమమ్ । అన్యద్వా శుక్లమ్ ।
యథాశక్తి వా । ఏవగ్గ్ం స్వాధ్యాయధర్మేణ । అరణ్యేఽధీయీత ।
తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి ॥ ౧౩౨ ॥
భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ।
స్థిరైరఙ్గైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ।
స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః ।
స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు ॥
ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః ॥

॥ ఇతి తైత్తిరీయారణ్యకే ప్రథమః ప్రపాఠకస్సమాప్తః ॥

మహాసౌరం

(ఋ.వే.౧-౫౦-౧)

ఉదు॒ త్యం జా॒తవే᳚దసం దే॒వం వ॑హన్తి కే॒తవ॑ః ।
దృ॒శే విశ్వా᳚య॒ సూర్య᳚మ్ ॥ ౧
అప॒ త్యే తా॒యవో᳚ యథా॒ నక్ష॑త్రా యన్త్య॒క్తుభిః॑ ।
సూరా᳚య వి॒శ్వచ॑క్షసే ॥ ౨
అదృ॑శ్రమస్య కే॒తవో॒ వి ర॒శ్మయో॒ జనా॒జ్ అను॑ ।
భ్రాజ᳚న్తో అ॒గ్నయో᳚ యథా ॥ ౩
త॒రణి᳚ర్వి॒శ్వద॑ర్శతో జ్యోతి॒ష్కృద॑సి సూర్య ।
విశ్వమా భా᳚సి రోచ॒నమ్ ॥ ౪
ప్ర॒త్యజ్ దే॒వానా॒ం విశ॑ః ప్ర॒త్యఙ్ఙుదే᳚షి॒ మాను॑షాన్ ।
ప్ర॒త్యజ్ విశ్వం॒ స్వ॑ర్దృ॒శే ॥ ౫
యేనా᳚ పావక॒ చక్ష॑సా భుర॒ణ్యన్తం॒ జనా॒జ్ అను॑ ।
త్వం వ॑రుణ॒ పశ్య॑సి ॥ ౬
విద్యామే᳚షి॒ రజ॑స్పృ॒థ్వహా॒ మిమా᳚నో అ॒క్తుభిః॑ ।
పశ్య॒ఞ్జన్మా᳚ని సూర్య ॥ ౭
స॒ప్త త్వా᳚ హ॒రితో॒ రథే॒ వహ᳚న్తి దేవ సూర్య ।
శో॒చిష్కే᳚శం విచక్షణ ॥ ౮
అయు॑క్త స॒ప్త శు॒న్ధ్యువ॒ః సూరో॒ రథ॑స్య న॒ప్త్య॑ః ।
తాభి॑ర్యాతి॒ స్వయు॑క్తిభిః ॥ ౯
ఉద్వ॒యం తమ॑స॒స్పరి॒ జ్యోతి॒ష్పశ్య᳚న్త॒ ఉత్త॑రమ్ ।
దే॒వం దే᳚వ॒త్రా సూర్య॒మగ᳚న్మ॒ జ్యోతి॑రుత్త॒మమ్ ॥ ౧౦
ఉ॒ద్యన్న॒ద్య మి॑త్రమహ ఆ॒రోహ॒న్నుత్త॑రా॒ం దివ᳚మ్ ।
హృ॒ద్రో॒గం మమ॑ సూర్య హరి॒మాణం᳚ చ నాశయ ॥ ౧౧
శుకే॑షు మే హరి॒మాణం᳚ రోప॒ణాకా᳚సు దధ్మసి ।
అథో᳚ హారిద్ర॒వేషు॑ మే హరి॒మాణ॒ం ని ద॑ధ్మసి ॥ ౧౨
ఉద॑గాద॒యమా᳚ది॒త్యో విశ్వే᳚న॒ సహ॑సా స॒హ ।

ద్విషన్తం మహ్యం రన్ధయన్ మో అహం ద్విషతే రధమ్ ॥ ౧౩
(౧-౧౧౫-౧౧)
చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః ।
ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుషశ్చ ॥ ౧౪
సూర్యో దేవీముషసం రోచమానాం మర్త్యో న యోషామభ్యేతి పశ్చాత్ ।
యత్రా నరో దేవయన్తో యుగాని వితన్వతే ప్రతి భద్రాయ భద్రమ్ ॥ ౧౫
భద్రా అశ్వా హరితః సూర్యస్య చిత్రా ఏతగ్వా అనుమాద్యాసః ।
నమస్యన్తో దివ ఆ పృష్ఠమస్థుః పరి ద్యావాపృథివీ యన్తి సద్యః ॥ ౧౬
తత్సూర్యస్య దేవత్వం తన్మహిత్వం మధ్యా కర్తోర్వితతం సం జభార ।
యదేదయుక్త హరితః సధస్థాదాద్రాత్రీ వాసస్తనుతే సిమస్మై ॥ ౧౭
తన్మిత్రస్య వరుణస్యాభిచక్షే సూర్యో రూపం కృణుతే ద్యోరుపస్థే ।
అనన్తమన్యద్రుశదస్య పాజః కృష్ణమన్యద్ధరితః సం భరన్తి ॥ ౧౮
అద్యా దేవా ఉదితా సూర్యస్య నిరంహసః పిపృతా నిరవద్యాత్ ।
తన్నో మిత్రో వరుణో మామహన్తామదితిః సిన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః ॥ ౧౯
(౧-౧౬౪-౪౬)
ఇన్ద్రం మిత్రం వరుణమగ్నిమాహురథో దివ్యః స సుపర్ణో గరుత్మాన్ ।
ఏకం సద్విప్రా బహుధా వదన్త్యగ్నిం యమం మాతరిశ్వానమాహుః ॥ ౨౦
కృష్ణం నియానం హరయః సుపర్ణా అపో వసానా దివముత్పతన్తి ।
త ఆవవృత్రన్త్సదనాదృతస్యాదిద్ఘృతేన పృథివీ వ్యుద్యతే ॥ ౨౧
(౪-౦౪౦-౦౫)
హంసః శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్ ।
నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతమ్ ॥ ౨౨
(౫-౦౪౦-౦౫)
యత్త్వా సూర్య స్వర్భానుస్తమసావిధ్యదాసురః ।
అక్షేత్రవిద్యథా ముగ్ధో భువనాన్యదీధయుః ॥ ౨౩
(౭-౦౬౦-౦౧)
యదద్య సూర్య బ్రవోఽనాగా ఉద్యన్మిత్రాయ వరుణాయ సత్యమ్ ।

వయం దేవత్రాదితే స్యామ తవ ప్రియాసో అర్యమన్ గృణన్తః ॥ ౨౪
(౭-౦౬౨-౦౧)
ఉత్సూర్యో బృహదర్చీంష్యశ్రేత్పురు విశ్వా జనిమ మానుషాణామ్ ।
సమో దివా దదృశే రోచమానః క్రత్వా కృతః సుకృతః కర్తృభిర్భూత్ ॥ ౨౫
స సూర్య ప్రతి పురో న ఉద్గా ఏభిః స్తోమేభిరేతశేభిరేవైః ।
ప్ర నో మిత్రాయ వరుణాయ వోచోఽనాగసో అర్యమ్ణే అగ్నయే చ ॥ ౨౬
వి నః సహస్రం శురుధో రదన్త్వృతావానో వరుణో మిత్రో అగ్నిః ।
యచ్ఛన్తు చన్ద్రా ఉపమం నో అర్కమా నః కామం పూపురన్తు స్తవానాః ॥౨౭
(౭-౦౬౩-౦౧)
ఉద్వేతి సుభగో విశ్వచక్షాః సాధారణః సూర్యో మానుషాణామ్ ।
చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్య దేవశ్చర్మేవ యః సమవివ్యక్తమాంసి ॥ ౨౮
ఉద్వేతి ప్రసవీతా జనానాం మహాన్ కేతురర్ణవః సూర్యస్య ।
సమానం చక్రం పర్యావివృత్సన్యదేతశో వహతి ధూర్షు యుక్తః ॥ ౨౯
విభ్రాజమాన ఉషసాముపస్థాద్రేభైరుదేత్యనుమద్యమానః ।
ఏష మే దేవః సవితా చచ్ఛన్ద యః సమానం న ప్రమినాతి ధామ ॥ ౩౦
దివో రుక్మ ఉరుచక్షా ఉదేతి దూరే అర్థస్తరణిర్భ్రాజమానః ।
నూనం జనాః సూర్యేణ ప్రసూతా అయన్నర్థాని కృణవన్నపాంసి ॥ ౩౧
యత్రా చక్రురమృతా గాతుమస్మై శ్యేనో న దీయన్నన్వేతి పాథః ॥ ౩౨
(౭-౦౬౬-౧౪)
ఉదు త్యద్దర్శతం వపుర్దివ ఏతి ప్రతిహ్వరే ।
యదీమాశుర్వహతి దేవ ఏతశో విశ్వస్మై చక్షసే అరమ్ ॥ ౩౩
శీర్ష్ణః శీర్ష్ణో జగతస్తస్థుషస్పతిం సమయా విశ్వమా రజః ।
సప్త స్వసారః సువితాయ సూర్యం వహన్తి హరితో రథే ॥ ౩౪
తచ్చక్షుర్దేవహితం శుక్రముచ్చరత్ ।
పశ్యేమ శరదః శతం జీవేమ శరదః శతమ్ ॥ ౩౫
(౮-౧౦౧-౧౧)
బణ్మహాఀ అసి సూర్య బళాదిత్య మహాఀ అసి ।

మ॒హస్తే॑ స॒తో మ॑హి॒మా ప॑నస్యతే॒ఽద్ధా దే॑వ మ॒హాఀ అ॑సి ॥ ౩౬
బట్ సూ॑ర్య॒ శ్రవ॑సా మ॒హాఀ అ॑సి స॒త్రా దే॑వ మ॒హాఀ అ॑సి ।
మ॒హ్నా దే॒వానా॑మసు॒ర్యః॑ పు॒రోహి॑తో వి॒భు జ్యోతి॒రదా॑భ్యమ్ ॥ ౩౭
(౧౦-౦౩౭-౦౧)
నమో॑ మి॒త్రస్య॒ వరు॑ణస్య॒ చక్ష॑సే మ॒హో దే॒వాయ॒ తదృ॒తం స॑పర్యత ।
దూ॒రే॒దృశే॑ దే॒వజా॑తాయ కే॒తవే॑ ది॒వస్పు॒త్రాయ॒ సూర్యా॑య శంసత ॥ ౩౮
సా మా॑ స॒త్యోక్తిః॒ పరి॑ పాతు వి॒శ్వతో॒ ద్యావా॑ చ॒ యత్ర॑ త॒తన॒న్నహా॑ని చ ।
విశ్వ॑మ॒న్యన్ని వి॑శతే॒ యదేజ॑తి వి॒శ్వాహాపో॑ వి॒శ్వాహోదే॑తి॒ సూర్యః॑ ॥ ౩౯
న తే॒ అదే॑వః ప్ర॒దివో॒ ని వా॑సతే॒ యదే॑త॒శేభిః॑ పత॒రై ర॑థ॒ర్యసి॑ ।
ప్రా॒చీన॑మ॒న్యదను॑ వర్తతే॒ రజ॒ ఉద॒న్యేన॒ జ్యోతి॑షా యాసి సూర్య ॥ ౪౦
యేన॑ సూర్య॒ జ్యోతి॑షా॒ బాధ॑సే॒ తమో॒ జగ॑చ్చ॒ విశ్వ॑ముది॒యర్షి॑ భా॒నునా॑ ।
తేనా॒స్మద్విశ్వా॒మని॑రా॒మనా॑హుతి॒మపామీ॑వా॒మప॑ దు॒ష్వప్న్యం॑ సువ ॥ ౪౧
విశ్వ॑స్య॒ హి ప్రేషి॑తో॒ రక్ష॑సి వ్ర॒తమహే॑ళయన్ను॒చ్చర॑సి స్వ॒ధా అను॑ ।
యద॒ద్య త్వా॑ సూర్యోపబ్ర॒వామ॑హై॒ తం నో॑ దే॒వా అను॑ మంసీరత॒ క్రతు॑మ్ ॥
తం నో॒ ద్యావా॑పృథి॒వీ తన్న॒ ఆప॒ ఇన్ద్రః॑ శృణ్వన్తు మ॒రుతో॒ హవం॒ వచః॑ ।
మా శూనే॑ భూమ॒ సూర్య॑స్య స॒న్దృశి॑ భ॒ద్రం జీవ॑న్తో జర॒ణామ॑శీమహి ॥ ౪౩
వి॒శ్వాహా॑ త్వా సు॒మన॑సః సు॒చక్ష॑సః ప్ర॒జావ॑న్తో అనమీ॒వా అనా॑గసః ।
ఉ॒ద్యన్తం॑ త్వా మిత్రమహో ది॒వేది॑వే॒ జ్యోగ్జీ॒వాః ప్రతి॑ పశ్యేమ సూర్య ॥ ౪౪
మహి॒ జ్యోతి॒ర్బిభ్ర॑తం త్వా విచక్షణ॒ భాస్వ॑న్తం॒ చక్షు॑షే చక్షు॒షే మయః॑ ।
ఆ॒రోహ॑న్తం బృహ॒తః పాజ॑స॒స్పరి॑ వ॒యం జీ॒వాః ప్రతి॑ పశ్యేమ సూర్య ॥ ౪౫
యస్య॑ తే॒ విశ్వా॒ భువ॑నాని కే॒తునా॒ ప్ర చేర॑తే॒ ని చ॑ వి॒శన్తే॑ అ॒క్తుభిః॑ ।
అ॒నా॒గా॒స్త్వేన॑ హరికేశ సూ॒ర్యాహ్నా॑హ్నా నో॒ వస్య॑సావస్య॒సోది॑హి ॥ ౪౬
శం నో॑ భవ॒ చక్ష॑సా॒ శం నో॒ అహ్నా॒ శం భా॒నునా॒ శం హి॒మా శం ఘృ॒ణేన॑ ।
యథా॒ శమ॒ధ్వఞ్ఛమ॑సద్దురో॒ణే తత్సూ॑ర్య॒ ద్రవి॑ణం ధేహి చి॒త్రమ్ ॥ ౪౭
అ॒స్మాకం॑ దేవా ఉ॒భయా॑య॒ జన్మ॑నే॒ శర్మ॑ యచ్ఛత ద్వి॒పదే॒ చతు॑ష్పదే ।
అ॒దత్పిబ॒దూర్జ॑య॒మాన॒మాశి॑తం॒ తద॒స్మే శం యోర॑ర॒పో ద॑ధాతన ॥ ౪౮
యద్వో॑ దేవాశ్చకృమ జి॒హ్వయా॑ గు॒రు మన॑సో వా॒ ప్రయు॑తీ దేవ॒హేళ॑నమ్ ।

అరావా యో నో అభి దుచ్ఛునాయతే తస్మిన్ తదేనో వసవో ని ధేతన || ౪౯
(౧౦-౧౫౮-౦౧)
సూర్యో నో దివస్పాతు వాతో అన్తరిక్షాత్ |
అగ్నిర్నః పార్థివేభ్యః || ౫౦
జోషా సవితర్యస్య తే హరః శతం సవాఀ అర్హతి |
పాహి నో దిద్యుతః పతన్త్యాః || ౫౧
చక్షుర్నో దేవః సవితా చక్షుర్న ఉత పర్వతః |
చక్షుర్ధాతా దధాతు నః || ౫౨
చక్షుర్నో ధేహి చక్షుషే చక్షుర్విఖ్యై తనూభ్యః |
సం చేదం వి చ పశ్యేమ || ౫౩
సుసందృశం త్వా వయం ప్రతి పశ్యేమ సూర్య |
వి పశ్యేమ నృచక్షసః || ౫౪
(౧౦-౧౭౦-౦౧)
విభ్రాడ్బృహత్పిబతు సోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతమ్ |
వాతజూతో యో అభిరక్షతి త్మనా ప్రజాః పుపోష పురుధా వి రాజతి || ౫౫
విభ్రాడ్బృహత్సుభృతం వాజసాతమం ధర్మన్దివో ధరుణే సత్యమర్పితమ్ |
అమిత్రహా వృత్రహా దస్యుహన్తమం జ్యోతిర్జజ్ఞే అసురహా సపత్నహా || ౫౬
ఇదం శ్రేష్ఠం జ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమం విశ్వజిద్ధనజిదుచ్యతే బృహత్ |
విశ్వభ్రాడ్భ్రాజో మహి సూర్యో దృశ ఉరు పప్రథే సహ ఓజో అచ్యుతమ్ ||
విభ్రాజఞ్జ్యోతిషా స్వ(౧) రగచ్ఛో రోచనం దివః |
యేనేమా విశ్వా భువనాన్యాభృతా విశ్వకర్మణా విశ్వదేవ్యావతా || ౫౭
(౧౦-౧౮౯-౦౨)
ఆయం గౌః పృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరం పురః |
పితరం చ ప్రయన్స్వః || ౫౯
అన్తశ్చరతి రోచనాస్య ప్రాణాదపానతీ | వ్యఖ్యన్మహిషో దివమ్ || ౬౦
త్రింశద్ధామ వి రాజతి వాక్పతఙ్గాయ ధీయతే |
ప్రతి వస్తోరహ ద్యుభిః || ౬౧

(౧౦-౧౯౦-౦౧)
ఋతం చ స॒త్యం చా॒భీ॑ద్ధా॒త్తప॒సోఽధ్యజాయత |
తతో॒ రాత్ర్య॑జాయత॒ తత॑స్సము॒ద్రో అ॑ర్ణ॒వః || ౬౨
స॒ము॒ద్రాద॑ర్ణ॒వాదధి॑ సంవత్స॒రో అ॑జాయత |
అ॒హో॒రా॒త్రాణి॑ వి॒దధ॒ద్విశ్వ॑స్య మిష॒తో వ॒శీ || ౬౩
సూ॒ర్యా॒చ॒న్ద్ర॒మసౌ॑ ధా॒తా య॑థాపూ॒ర్వమ॑కల్పయత్ |
దివం॑ చ పృథి॒వీం చా॒న్తరి॑క్ష॒మథో॒ స్వః॑ || ౬౪
(౧౦-౦౩౬-౧౪)
స॒వి॒తా ప॒శ్చాత్తా॑త్సవి॒తా పు॒రస్తా॑త్సవి॒తోత్త॒రాత్తా॑త్సవి॒తాధ॒రాత్తా॑త్ |
స॒వి॒తా న॑స్సువతు స॒ర్వతా॑తిం సవి॒తా నో॑ రాసతాం దీ॒ర్ఘమాయు॑ః || ౬౫
ఓం శాన్తి॒ః శాన్తి॒ః శాన్తి॒ః ||

